

en voor-
van ons
maer van

ams een
ingen.

onttrek-
zich niet
opsporing
n vergete
n de her-
'80 nog
s doorge-
we lente
ekt.

ker, wel-
n de, als
an dezen
e gewend
e worden
en altijd

natuurlijk,
n vooral
uitstorten
zels de
erd mee-

algemeen
me waar-
Bavinck's
anecdote,
ende, na
'Ik had
'tis alle-
prediker
(dig ge-
erd, want

oord met
schrijf-
iel laten

die met
ken dan
k, of ora-
tegenval-
erst heeft
Bavinck
ch gaan
leed zijn
id sprak,

t, jaist
Hij mag
tor van
r, waar-
aakt. Hij
de, niet
om te
et nauw-

n.

erd met
ted. Ar-
e Serie,
kel over
sche Fa-
zien van

het oor-
tuuring.
kroonde,
n, welke
vermin-
niven in
rd wordt
n Christi,

de facul-
net goud
faculteit
Savornin
vermoed,
ogmaals

van de
oor het
kunnen
007, blz.
hersen
o werker

mpathie
ansleven
n meisje
verzoek,
die twee.
Kuypers
studeer.
n zuster,
nmer
volgens
r. 1920,
Dr Kuy-
gebouwd
is opge-

passend kleed, — simpel voertuig ook, — van den geest. In de taal was hij niet de koorddanser, die door evolutien op het slappe koord het publiek met den betaalden entree-prijs verzoent, maar de geestelijke ruiter, die (naar het woord van Ps 45) in heerlijkheid rijdt op het woord der waarheid en rechtvaardige zachtmoedigheid. Zijn taal was niet de wilde waterval, maar de breede stroom. Niet de vuurpijl, maar de ster.

Men kan Bavinck als taalman niet zuiverder schatten, dan door hem te erkennen als model-voorbeeld van het: „Le style c'est l'homme".

Bavinck schreef zooals hij was;

Zijn stijl was hijzelf.

Zijn woord werd rechtstreeks door zijn eigen-schappen bepaald.

Bavinck was oprecht, hij zei alleen wat hij wist, wat hij verantwoord kon voor God en zijn conscientie. Daarom is ook zijn taal eerlijk. Zo is het tegendeel van verbergend van gedachte. Ge hoeft nooit te zoeken naar een Hintergedanke, nooit te vreezen voor een list.

Bavinck was rijp, hij had zijn geest door intens onderzoek en gedurig nadenken dermate ge-schoold, dat hij het onderwerp meester was en dus ook den vorm van weergave. Het klare glas van zijn taal laat al het licht der gedachten doór. Het is niet noodig bij Bavinck een bladzijde twee-maal te lezen om hem te verstaan.

Bavinck was neederig. Dus zocht hij niet naar het pralende woord, hij beijverde zich niet om met artistieke taalvondsten te charmeeren, hij lokte geen applaus door bravoure; als stylist droeg hij geen diamanten.

Bavinck was (in onze artikelen-reeks „De Bavinck-geest" heb ik over deze eigenschap uit-voerig gesproken) gevoelig. Deze gevoeligheid kwam bij den schrijver vooral uit in het ritme van zijn taal. Dit ritme was de ontspanning van zijn kracht, de uitstrooming van zijn emotie.

Bavinck was in alles en vóór alles een eeuwigheids-mensch, het tegendeel van mondain, hij had zijn ziel door het Woord van God opgevoed tot den hem omni-presenten God. Er is daarom in zijn stijl iets klassiek hijsch, iets van den eenvoud, maar ook tegelijk van de massiviteit en soliditeit van de profeten en de apostelen. Meermalen vloeit in zijn Dogmatiek het betoog uit in een geciteerde Schriftuurplaats. En dan voelt ge geen verandering, maar een bekroning van zijn eigen taal.

Ook als literator heeft Bavinck willen navolgen de voetstappen van Hem, die niet sprak als de „Schriftgeleerde", maar als een machthebbende.

Wij meenen ons gedachtenwoord niet beter te kunnen besluiten, dan door den literator zelf te laten spreken in een tweetal brokstukken proza.

Het eerste is uit de (reeds in 1889 verschenen) lezing voor de studenten der Theol. School te Kampen, getiteld: De Welsprekendheid.

Wel kenmerkend, ook in verband met het boven besprokene, is wat Bavinck hier zegt van de ge-voelsspassie als voorwaarde voor de spreekkunst:

Zoek daarom de welsprekendheid niet bij de Jansabenturen, bij de handelaars in koffie en neutraliteit.

Wie niet warm of koud weet te worden, wie geen passie, geen hartstocht, geen geestdrift en bezieling kent, wordt niet geen gunst van de Muze der welsprekendheid bezocht. Haar geheim ligt in het gemoed. Laat de hartstocht aan 't woord komen, en de welsprekendheid is geboren. En wat kan ons hart niet beroeren? Voelen wij niet met de gansche schepping mee? Zijn we niet aan alle dingen verwant? Behooren we niet tegelijkertijd tot den hemel en tot de aarde? Ons hart is het brandpunt, waarin alle stralen der ge-schapene dingen samenvallen: de spiegel waarin zich alles weerkaatst. Indrukken, gewaarwordingen, aandoeningen, invloeden, stroomen van alle kanten ons toe. Wij zijn toegankelijk voor de melodien der engelen en voor het gehuil der demonen; voor het lied der schepping en het zuchten der creatuur. Er is geen sprake, die niet door het menschelijk hart kan worden verstaan; geen stem, die niet in onze ziel weerklinkt. En als ons hart dan alzo geraakt, getroffen, of naar onze schoone afleiding getogen, meegesleept wordt, en dus in hartstocht ontwaakt, onverschillig welke: liefde, haat, berouw, medelijden, verantwoordiging, schrik, vreeze, angst, ontzetting; als ons gemoed wordt beroerd en de golven van ons zieleleven in beweging gebracht; als onze geest wordt ge-dreven, in geestdrift ontsteekt, en in ver-voering en verrukking geraakt; dan is de echte bron der welsprekendheid in ons ontloten.

Diep innig gevoel is het beginsel der oratorie; vatbaarheid der ziel om geschokt en beroerd te worden.

Dichters en redenaars zijn daarom altijd men-schen van een fijn en teeder gevoel geweest; fijn bewerkte naturen, bij wie de minste aan-ra-king de snaren trillen deed, en iedere koelte de oppervlakte van hun gemoedsleven deed rimpelen. Niet zonder reden lezen wij daarom ook van Jezus zoo dikwerf, dat hij met ontferming werd bewogen.

En als Paulus zijn machtige rede op den Areo-pagus houdt, dan is zijn hart getroffen door de aanschouwing, dat de stad zoo zeer afgodisch was. En zoo bij alle redenaars van vroeger en van later tijd. Welsprekend is de toorn van Achilles, de trouw van Andromache, de vader-landsliefde van Demosthenes, de ijver voor het welzijn van den Staat bij Cicero. Welsprekend

waren de Hervormers aangegrepen door branden-den ijver voor de zere Gods en zich uitende in dit koninklijke woord van Calvijn: een hond blaft wel als men zijn heer aanvalt, zou ik dan niet spreken als mijn Meester wordt aangerand.

Welsprekend was Burke, als hij in 't Engelsch parlement zijne machtige stem tegen de revolutie verhoef. Welsprekend was Multatuli in zijn Max Havelaar, omdat zijn gemoed van verantwoordig-ing was vervuld over het schandelijk onrecht, door Droogstoppels en Slijmeringen aangedaan aan den armen Javan; welsprekend naar zijn eigen getuigenis als de moeder, die gilt van angst bij het te water vallen van haar kind. De geschiedenis levert bewijzen te over, dat de welsprekendheid evenals de taal een schepsel is van het gevoel.

En in zijn rede bij gelegenheid van het Stan-daard-jubileum in 1897 laat Bavinck zich als ora-tor aldus gaan:

Daarom dan aan het einde de historie van vijf en twintig jaren overziende, gedurende welke „De Standaard" de leiding gaf aan de Anti-revo-lutionaire partij, hebben wij reden om dankbaar te zijn.

Dankbaar allereerst voor het geloof en den moed, die zij in den strijd voor onze beginselen aan den dag gelegd heeft. Het was vóór vijf en twintig jaren iets gansch anders, dan heden ten dage, om de banier van het Calvinisme te ontloopen voor aller oog. Er was een moed toe noodig, die slechts aan weinigen wordt geschonken. Als heel een land en volk met al zijne openbare instellingen van Staat en Kerk en School tegenover ons staat; als de publieke opinie, aan de pauselijke macht der Middeleeuwen gelijk, ons met haar banyloek en doemvonnis dreigt; als niet alleen de heffe des volks ons werpt met haar slijk, maar ook alle edelen en aanzienlijken zich van ons keeren en aan hunne verachting en amaad ons prijsgeven; — om dan toch op te staan, het juk der tirannie van de schouders te werpen, tegen den stroom op te roeien, te worstelen voor een beginsel, dat den Grieken eene dwaasheid en den Joden eene ergernis is, en de zijde te kiezen van eene groep, die klein en onaanzienlijk als een secte door allen wordt tegengesproken — dat M. H. is groot en schoon en onze warme hilde waard! Ik zal zulk een heldenmoed eeren, waar ik dien vinde. Ik zal hem eeren in Thorbecke, als hij optrekt tegen het conservatisme; in Multatuli, als hij in ver-ontwaardiging de Droogstoppels geestelt en het op-neemt voor den verdrukten Javan; in alle helden van ons geslacht, die op wat terrein dan ook, met de macht der gewoonte en der traditie hebben gebroken, en die in het besef hunner roeping en naar de inspraak van hun hart gesproken hebben, omdat zij niet zwijgen konden. Ik zal hem eeren in de profeten en apostelen, in de martelaren en hervormers, die meer dan de macht der menschen, ook de machten der dui-ternis hebben weerstaan. Vergunt mij, dat ik hem ook eere in de mannen van den Réveil en de Scheiding, in Bilderdijk en Da Costa, in de Ja Sausaye en van Oosterzee, in Groen van Prin-sterer en Keuchenius, en ook in hem, die meer dan zij allen de banierdrager van het Calvinisme mag heeten. Alleen wie iets beseft van de macht der gewoonte, hoe zij ons onbewust in haar dienst neemt, kan het geloof en den moed waardeeren, noodig om met haar te breken. Wie aan die gewoonte zich onderwerpt, hem wacht zeer zeker een aangenaam en een gemakkelijk leven. Maar wie tegen zijne eeuw ingaat en vooral wie tegen den geest der eeuw zijn: ik kan en ik mag niet anders, plantst, die heeft op den smaad en de verachting zijner tijdgenooten te rekenen. Ook aan den Redacteur van de „Standaard" is evenals aan Bilderdijk, Da Costa en Groen, de verguizing door zijn tegenstanders, en helaas ook het wan-trouwen en de miskenning zijner geestverwanten niet gespaard. Maar zulke mannen zijn het dan ook, die de geschiedenis niet schrijven maar maken; die den stroom van het leven voor verzaanding en moetslagen stilstand bewaren, en door het nageslacht altijd weer in hunne eere worden hersteld.

Voorts, al deze mannen hadden in den strijd, dien ze aanboden, geen ander wapen dan de macht van het woord. De diepte en vastheid der overtuiging heeft hen allen welsprekend ge-maakt. Bilderdijk heeft in zijne farsche zangen de gespierdheid, de geweldige kracht, den onuit-puttelijken rijkdom onzer taal aan het licht ge-bracht. De Costa heeft ze overtoegen met het Oos-tersch Colofon, met den gloed der Oudtestamentische profetie. Groen van Prinsterer beeldhouwt zijne gedachten in marmerblokken van stijl, zelfstandig en vast als een rots. Maar de taal van de „Stan-daard" heeft al deze voorgangers overtroffen in elasticiteit van beweging, in levendige voorstel-ling, in beeldrijke schildering, in dramatische han-deling, in bezielende, meeslepende kracht. Haar stijl is uit zinnen gebouwd, die, licht gewijgend, vlug en bewegelijk, vrolijk en vol moed, onder zang en muziek, optrekken tegen den vijand, aan-vallend en verdedigend, voor of achterwaarts wij-kend, maar die, altijd slagvaardig, het liefst zich bevinden midden in het gewoel van den strijd.

Men lette bij het lezen van deze citaten op het jaartal.

B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Een verblifdend verschijnsel.

Tegenover het minder prettig gevoel zich steeds uit het donker begluurd te weten door lieden, die niet erg sympathiek tegenover ons staan, waar-onder er schijnen te zijn, die met niet te verbergen

haat en vijandschap ons kerkelijk leven gadeslaan, en waar anderen, die zoo weinig welwillend zich jegens ons bewijzen, dat zij maar niet in staat zijn om ook maar een eenigszins billijk oordeel te vormen, stemt het ons dankbaar, dat onze ker-ken vooral in de laatste jaren in het buitenland steeds meer de aandacht beginnen te trekken. Bei-derlei belangstelling, de meer onwelwillende die ons ten deel valt van de zijde van eigen land-genooten en de meer sympathieke, die buiten onze grenzen in steeds breedere kringen jegens ons wordt gekoesterd, legt ons zwaardere verantwoordelijk-heid op en zal niet nalaten haar vrucht ten goede voor ons al te werpen. Dankbaarheid verplicht! De belangstelling in het buitenland ons betoond, uit zich op zeer onderscheiden wijze. Zij roept in onze gedachte met kracht de herinnering, of verlevendigt die aan onze rijke belijdenis, waarin wij iederen Zondag weer tezamen in onze god-sdienstoefening uitspreken, dat wij gelooven in de eenheid en katholiciteit der kerk en in de gemeenschap der heiligen. Deze arti-kelen zijn niet van elkander te scheiden. Zij be-vatten een zeer rijk en heerlijk stuk van de apostolische prediking. Diep, tot in de diepste diepte der ziel, drong bij de jongeren des Heeren, de hoogepriesterlijke bede van den Heiland in den nacht, in denwelken Hij verraden werd. Het kud-deke der discipelen en discipelinnen des Heeren was zoo klein! Het leger der vijanden zoo groot! Zij zoo zwak! Dit zoo sterk! Toen bad Hij voor hen, dat zij toch sterk mochten zijn, door het oement der liefde verbonden. Ja, het was een zijner laatste wilsbeschikkingen: dat zij één zouden zijn, gelijk Hij en den Vader één waren. Die éénheid der kerk is haar heerlijkheid! Wie haar schouwt, ziet de heerlijkheid van haren koning. Hij, die van den beginne een verstoorder der werken Gods zich betoonde, heeft van stonde aan die eenheid der kerk tot het mikpunt van zijn boosaardig be-doelen en bedenken gemaakt. Hij haat die eenheid! Tegenover zijn haat stelde de kerk haar geloof in de eenheid der kerk. Een heroiek geloof, dat zoo wijden gezichtskring voor zich zag goepend, daar de belijdenis van de eenheid der kerk zich verbond met die van haar katholiciteit. In de be-lijdenis van de katholiciteit der kerk ligt opgesloten die van de katholiciteit der Christelijke religie. Het Christendom een wereldgodsdienst, die onafhanke-lijk van land en volk, van plaats en tijd, elke nationaliteit omvat en, iederen mensch beheerschen en alle schepselen heiligen kan. Welk eene ge-dachte! Eene gedachte, ook toen reeds gegrepen, toen het kuddeke nog zoo klein was en de wereld toch al zoo wijd! De eenheid en katholiciteit is het eerst door den Heiland uitgesproken en zoo het eigendom zijner kerk geworden. Hij leert het klein getal één te zijn; Hij beveelt den weinigen de wereld te maken tot discipelen van Hem. Hij wijst hun den weg van het beginpunt Jeruzalem tot aan het uiterste der aarde. Maar als de Heero zoo grootsche taak oplegt aan zoo kleine krachten, dan zorgt Hij zelf dat de gewillige die taak kan volbrengen. Zij moeten tot het uiterste der aarde het Evangelie dragen, zij zullen in iedere stad Zijn kerk stichten, doch Hij trekt de eerstelingen vooral van alle die uitersten der aarde naar Jeru-zalem en vandaar dragen zij nu den schat des Evangelies een ieder naar zijn land en volk en dan volgen de discipelen die wegen en zij gaan naar het Oosten en Westen, Zuiden en Noorden, zij gaan naar de centra's om het woord te brengen langs de wegen, die als zoovele stralen uit die centra's naar den uitersten omtrek der aarde weer leiden. Hoe goddelijk schoon en heerlijk is deze saamvoering, die van de eenheid en van de alge-meenheid der kerk! Zij werd geschoond door den heiligen apostel Paulus; dezen uitverkorene ging die eenheid zoozeer ter harte en hij bevorderde haar met al de liefde van zijn hart en al de energie van zijn wil, en al de kracht van zijn denken. Hij verdedigde de algemeenheid der kerk met het vuur van geheiligden hartstocht tegenover de benepenheid van een Joodsche secte. Dat kon en moest hij doen, omdat er bij hem zelf in zijn binnenste katholiciteit was; een dienst van den Heiland, die den ganschen apostel in geheel zijn leven omvatte. De diepte van het zondebederf in de wereld werd niet zoo door de moralisten en misanthropen van Paulus' dagen gevoeld, door-zien en verstaan als door den apostel en daarom kon hij er van schrijven als niemand in zijn dagen, en toch die door de zonde diep bedorven wereld, wist en zag hij aan als voorwerp van Gods liefde. Welk een schouwspel! Wat was de man die dat zag toch een rijk en zalig mensch! Hij zag die wereld, dat tooneel van liederlijke zonde, in Chris-tus met God verzoend en de zonde haar niet toe-gerekend. Hoe wijd was die blik, hoe ruim dat hart! In Christus alle dingen in den hemel en op de aarde met God verzoend, deze is de katholiciteit der kerk; hij zag ze onder Chris-tus tot één vergaderd, deze is haar een-heid. De wereld door den Zoon geschapen, voor den Zoon als erfenis bestemd.

Op het rotsige Patmos was Johannes verbannen! De kerk van haar laatste apostel beroofd! De kudde zoo klein, de herder zoo ver van haar ver-wijderd, was niet bij machte om haar onder zijn